

**Ганна Котіна**

кандидат економічних наук, доцент,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

cbvs\_hk@kneu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0001-7783-866X

## **ГЕОСТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ І НАЦІОНАЛЬНА ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ**

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням ролі геостратегічних факторів у формуванні макрофінансової політики та архітектури макрофінансової стабільності. Як підкреслюється у звіті МВФ (2025), видима стабільність фінансових ринків дедалі частіше супроводжується накопиченням прихованих системних ризиків, зокрема зростанням державного боргу, розширенням небанківського фінансового сектору та підвищеною чутливістю економік до змін процентних ставок [1]. У таких умовах стратегічне планування публічних фінансів трансформується з інструменту бюджетного управління у ключовий елемент забезпечення фінансової стійкості, оскільки дозволяє узгоджувати фіскальну, монетарну та макропруденційну політику, мінімізуючи ризики фінансових дисбалансів. Особливої актуальності це набуває для країн, що функціонують в умовах геополітичних шоків і відновлення, де ефективне управління боргом, розвиток ринків капіталу та інституційна спроможність стають визначальними факторами стабільності. У цьому контексті багаторічні фіскально-структурні рамки виступають не лише інструментом макроекономічної координації, але й основою формування довгострокової фінансової стійкості в умовах підвищеної невизначеності.

Досвід ЄС демонструє, що такі інструменти, як Європейський семестр та програми RRF/NGEU, забезпечують ефективне поєднання фіскальної дисципліни з підтримкою інвестицій у стратегічно важливі сектори, зокрема енергетику, цифровізацію та оборону [2; 3]. Такі інституційні рамки сприяють підвищенню передбачуваності економічної політики, зменшенню проциклічності бюджетних рішень та формуванню довіри з боку міжнародних інвесторів і донорів [4]. У цьому контексті для України імплементація подібного підходу передбачає розробку середньострокового (4–7 років) фіскально-структурного плану, що інтегрує цілі післявоєнної реконструкції, реформи державного управління та параметри боргової стійкості [5]. Водночас американський досвід акцентує увагу на значенні інституційної архітектури управління, де централізований нагляд і міжрегіональна координація великих інвестиційних програм дозволяють уникати фрагментації політики та підвищують ефективність державних витрат у стратегічних секторах [6-8]. Для України це означає необхідність формування надійної системи управління реконструкційними програмами, доповненої механізмами

міжнародного моніторингу за участі таких інституцій, як МВФ і Світовий банк. Альтернативну модель демонструє Китай, де централізоване, планово-орієнтоване бюджетування інтегрується з довгостроковою промисловою політикою, що дозволяє ефективно мобілізувати ресурси для розвитку стратегічних секторів, але водночас супроводжується ризиками боргової нестійкості та недостатньої прозорості [9-11]. Подібні підходи частково відображені й у сучасних українських дослідженнях, зокрема щодо розвитку високотехнологічних галузей та індустріальної політики [9; 12; 14], однак вітчизняні науковці наголошують на необхідності уникнення надмірної централізації без належних механізмів контролю та прозорості. У зв'язку з цим для нашої країни найбільш доцільним є гібридний підхід, який поєднує централізовану пріоритезацію інвестицій у критичних секторах із високими стандартами прозорості, підзвітності та інституційної якості.

Ключовим елементом геостратегічного планування публічних фінансів є ефективна координація між фіскальною, монетарною та макропруденційною політикою. Наукова література переконливо доводить, що така триєдина взаємодія виступає необхідною умовою забезпечення фінансової стабільності, особливо в умовах підвищеної невизначеності, макроекономічної волатильності та реалізації масштабних державних інвестицій [15; 16]. Для вітчизняної економіки це означає потребу в узгодженні фіскальної експансії, пов'язаної з процесами реконструкції, із підтриманням монетарної стабільності та належним контролем фінансових ризиків. У цьому контексті особливого значення набуває інституціоналізація координаційних механізмів між НБУ, Міністерством фінансів та МФО, що сприятиме зниженню макрофінансових дисбалансів і підвищенню довіри інвесторів [17]. В той самий час ефективне стратегічне планування є неможливим без зміцнення інституційних механізмів контролю, протидії фінансовим правопорушенням та мінімізації втрат бюджетних ресурсів, що особливо актуально в умовах воєнної економіки.

Публічні інвестиції також виступають провідним інструментом реалізації стратегічного планування, однак їх результативність безпосередньо залежить від якості інституційного середовища. Досвід ЄС свідчить, що навіть значні фінансові ресурси не забезпечують очікуваного ефекту без належних механізмів управління, моніторингу та розвитку поглинальної спроможності [18; 19]. Для України це обумовлює необхідність формування цілісного «інституційного каркасу» реконструкції, який включає прозорі процедури публічних закупівель, системи оцінювання результативності та ефективні антикорупційні інструменти. Окремого значення набуває інтеграція кліматичних ризиків, оскільки сучасні дослідження розглядають клімат як системний макрофінансовий фактор, здатний впливати на боргову стійкість та фінансову стабільність [20]. У цьому контексті українські дослідження акцентують увагу на необхідності впровадження принципів циркулярної економіки та екологічної безпеки у фіскальну політику та інвестиційні стратегії [14]. Такий підхід відповідає глобальним трендам, водночас вимагає врахування специфіки національної економіки та ресурсних обмежень, створює

додаткові можливості залучення міжнародного кліматичного фінансування та інтеграції до європейських зелених ініціатив, однак передбачає необхідність забезпечення високого рівня інституційної спроможності, прозорості та узгодженості політики.

Геостратегічний контекст суттєво ускладнює процес стратегічного планування публічних фінансів, оскільки реконструкція України відбувається в умовах конкуренції між глобальними центрами сили, що безпосередньо впливає на параметри фінансування, вимоги до інституційних реформ та визначення стратегічних пріоритетів розвитку [11]. У таких умовах забезпечення прозорості, передбачуваності та відповідності міжнародним стандартам стає ключовою передумовою підтримання фінансової стійкості та довіри міжнародних партнерів. Українські науковці розглядають цифрові фінанси як інструмент підвищення ефективності, інклюзивності та прозорості фінансової системи, водночас наголошуючи на необхідності врахування кіберризиків і зміцнення цифрової безпеки [13]. Це узгоджується із глобальними тенденціями, де цифрова трансформація виступає одним із ключових драйверів фінансової стійкості. Зокрема, вітчизняне дослідження підкреслює значення розвитку цифрової торгівлі послугами як важливого чинника інтеграції України у світову економіку та розширення її макрофінансового потенціалу [21].

Таким чином, стратегічне планування публічних фінансів у геовимірі виходить за межі традиційного бюджетного управління та набуває характеру системного інструменту забезпечення національної безпеки і довгострокової економічної стійкості. Для України ефективна реалізація такої моделі передбачає синергію європейських інституційних підходів, американських практик управління та окремих елементів централізованого планування, адаптованих до національних умов і викликів воєнного часу. Саме інтеграція цих підходів здатна забезпечити формування стійкої фінансової системи, підвищення інвестиційної привабливості та успішну реалізацію стратегії післявоєнного відновлення у довгостроковій перспективі.

### Список використаних джерел:

1. International Monetary Fund. Global financial stability report: Shifting ground beneath the calm. 2025. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798229023184.082>
2. Alonso D., Matea M. The 2023 European Semester and the Recovery and Resilience Facility. *Economic Bulletin*. 2023. No. Q3. DOI: <https://doi.org/10.53479/33570>
3. Brasili A., Kolev A. et al. Europe. Financing investment in times of high public debt: 2023 European public investment outlook / ed.: F. Cerniglia, F. Saraceno, A. Watt. *Open Book Publishers*, 2023. P. 13–34. DOI: <https://doi.org/10.11647/obp.0386.01>
4. Financing investment in times of high public debt. *Open Book Publishers*, 2023. DOI: <https://doi.org/10.11647/obp.0386>
5. Nicoli F., Lappe M. European green industrial policy at a crossroads? A pilot set of conjoint experiments among policy experts. *Contemporary European Politics*. 2025. Advance online publication. DOI: <https://doi.org/10.1002/cep4.70022>

6. Baciu C., Friede A. The EU's CFSP/CSDP in 2030: Towards an alternative vision of power? *New Perspectives*. 2020. Vol. 28, No. 3. P. 398–412. DOI: <https://doi.org/10.1177/2336825x20935245>
7. Malone M. European Union, 2023. *Administration*. 2024. Vol. 72, No. 1. P. 87–102. DOI: <https://doi.org/10.2478/admin-2024-0008>
8. Priebus S. The 2024 Belgian and Hungarian presidencies of the Council of the European Union in comparison: From an honest broker to a dogmatic disruptor. *JCMS Journal of Common Market Studies*. 2025. Vol. 63, No. S1. P. 105–119. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.70014>
9. Gavriľița N. Balancing economic efficiency and national security: Industrial policy at the nexus of geopolitics and globalisation. *European View*. 2024. Vol. 23, No. 2. P. 194–202. DOI: <https://doi.org/10.1177/17816858241291642>
10. Lavrelashvili T. From principle to policy: Intergenerational solidarity as a pillar of the EU's long-term governance. *European View*. 2025. Vol. 24, No. 2. P. 250–259. DOI: <https://doi.org/10.1177/17816858251388244>
11. Schmidt V. How much do experts' ideas matter for the European Union's Political Agenda? *JCMS Journal of Common Market Studies*. 2025. Vol. 63, No. S1. P. 123–130. DOI: <https://doi.org/10.1111/jcms.70022>
12. Крисоватий А. І. Нова парадигма публічних фінансів. *Світ фінансів*. 2021. № 1 (66). С. 10–23. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2021.01.010>
13. Krysovatty A., Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal of Applied Research*. 2024. Vol. 10, No. 1. P. 431–441. DOI: <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
14. Krysovatty A. et al. Alterglobalization via the inclusive circular economy paradigm. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 174, No. 11–12. P. 4–9. DOI: <https://doi.org/10.21003/ea.V174-01>
15. Lane P. The resilience of the euro. *Journal of Economic Perspectives*. 2021. Vol. 35, No. 2. P. 3–22. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.35.2.3>
16. Макогон В. Координація фіскальної та монетарної політики України. *Scientia Fructuosa*. 2024. № 154 (2). С. 4–19. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(154\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(154)01)
17. Vyshnevskiy I., Sohn W. Central Banks' Support for Climate Action: A Literature Review and Key Issues. *Journal of Economic Surveys*. 2025. Vol. 40, No. 1. P. 182–198. DOI: <https://doi.org/10.1111/joes.12709>
18. Barbieri G., Cerniglia F., Dia E. Italy's public investments. 2023. DOI: <https://doi.org/10.11647/obp.0386.04>
19. Golka P., Murau S., Thie J. Towards a Public Sustainable Finance Paradigm for the Green Transition. *Finance and Society*. 2024. Vol. 10, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.31235/osf.io/zcvue>
20. Grünewald S. Climate change as a systemic risk in finance: Are macroprudential authorities up to the task? *Sustainable finance in Europe: Corporate governance, financial stability and financial markets* / ed. D. Busch et al. Springer, 2021. P. 227–257. DOI: [https://doi.org/10.1007/978-3-030-71834-3\\_7](https://doi.org/10.1007/978-3-030-71834-3_7)
21. Kotina H., Stepura M. et al. Macroeconomic and financial dimensions of Ukraine's digital services trade. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2026. Vol. 1, No. 66. P. 367–380. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.66.2026.5049>